ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 9. decembra 2010 *

Vo veci C-296/09,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Belgicko) z 25. mája 2009 a doručený Súdnemu dvoru 29. júla 2009, ktorý súvisí s konaním:

Vlaamse Gemeenschap

proti

Mauritsovi Baesenovi,

* Jazyk konania: holandčina.

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory J.-C. Bonichot, sudcovia K. Schiemann (spravodajca), L. Bay Larsen, C. Toader a A. Prechal,

generálny advokát: J. Mazák,
tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Vlaamse Gemeenschap, v zastúpení: W. van Eeckhoutte, advocaat,

— belgická vláda, v zastúpení: L. Van den Broeck, splnomocnená zástupkyňa,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: M. van Beek a V. Kreuschitz, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu pojmu „štátni zamestnanci a osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov“, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35), zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 1390/81 z 12. mája 1981 (Ú. v. ES L 143, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 222, ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi M. Baesenom a Vlaamse Gemeenschap (Flámske spoločenstvo) vo veci náhrady škody v súvislosti s príspevkami na sociálne zabezpečenie, ktoré boli neoprávnene zaplatené v Belgicku.

Právny rámec

Právna úprava Únie

3 Článok 2 nariadenia č. 1408/71 s názvom „Osoby, na ktoré sa nariadenie vzťahuje [Osobná pôsobnosť – *neoficiálny preklad*]“ v odseku 3 stanovuje:

„Toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych zamestnancov a osoby, ktoré sa v súlade s platnými právnymi predpismi za také považujú, keď sa na ne vzťahujú alebo sa vzťahovali právne predpisy členského štátu, v ktorom sa uplatňuje toto nariadenie.“

4 Článok 4 nariadenia č. 1408/71 s názvom „Vecná pôsobnosť“ stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa vzťahuje na všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú týchto častí sociálneho zabezpečenia:

a) nemocenské dávky a dávky v materstve;

b) dávky v invalidite vrátane tých, ktoré sú určené na udržanie alebo zlepšenie zárobkovej schopnosti;

c) dávky v starobe;

d) pozostalostné dávky;

e) dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania;

f) podpora pri úmrtí;

g) dávky v nezamestnanosti;

h) rodinné dávky.

…

4. Toto nariadenie sa nevzťahuje… na osobitné systémy pre štátnych zamestnancov a osoby, ktoré sa za také považujú.“

5 Článok 13 toho istého nariadenia s názvom „Všeobecné pravidlá“ stanovuje:

„1. Pokiaľ v článku 14 c) nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy.

2. Pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak:

a) osoba zamestnaná na území jedného členského štátu podlieha právnym predpisom tohto štátu aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho [ju – *neoficiálny preklad*] zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu;

…

d) štátni zamestnanci a osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov, podliehajú právnym predpisom členského štátu, ktorým podlieha verejná správa, ktorá ich zamestnáva;

…“

Vnútroštátna právna úprava

6 Podľa článku 1 ods. 1 zákona z 27. júna 1969, ktorým sa mení a dopĺňa zákonné nariadenie z 28. decembra 1944 o sociálnom zabezpečení zamestnancov, sa tento zákon vzťahuje na zamestnancov a zamestnávateľov, ktorí uzavreli pracovnú zmluvu.

7 Podľa článku 2 ods. 1 bodu 2 uvedeného zákona môže kráľ nariadením prerokovaným v Rade ministrov po predložení stanoviska Národnej rady práce obmedziť pre určité ním stanovené skupiny zamestnancov uplatňovanie tohto zákona na jeden alebo viacero systémov, ktoré sú vymenované v článku 5.

8 Článok 9 ods. 2 kráľovského nariadenia z 28. novembra 1969, ktorým sa vykonáva zákon z 27. júna 1969, stanovuje, že uplatnenie zákona, pokiaľ ide o osoby zamestnané na základe pracovnej zmluvy štátom, provinciami a orgánmi podriadenými provinciám, sa obmedzuje na systémy uvedené v odseku 1 prvom pododseku tohto článku, teda na systém povinného poistenia pre prípad choroby a invalidity, systém starobných a pozostalostných dôchodkoch pre zamestnancov a systém služieb úradov práce a poistenia v nezamestnanosti pracovníkov.

9 V súlade s článkom 1 ods. 1 bodom 3 zákona z 3. júla 1967 o náhrade škody za pracovné úrazy, úrazy na ceste do práce a o chorobách z povolania vo verejnom sektore sa v tomto zákone nachádzajúca úprava uplatňuje na stály personál, personál v skušobnej dobe, dočasný personál, pomocný personál alebo personál zamestnaný na základe pracovnej zmluvy, ktorý prináleží k správnym orgánom a k ďalším útvarom výkonných orgánov spoločenstiev a regiónov.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

10 M. Baesen, belgický štátny príslušník, nastúpil v roku 1988 do zamestnania v Vlaamse Gemeenschap ako inšpektor investícií. Spočiatku bol zamestnaný na základe zmluvy na dobu určitú a následne na základe zmluvy na dobu neurčitú, pričom pracovnú činnosť vykonával v Štokholme (Švédsko).

11 Dňa 7. októbra 1996 ukončilo Vlaamse Gemeenschap uvedenú pracovnú zmluvu a vyplatilo mu odstupné vo výške pracovnej odmeny za dvanásť mesiacov. M. Baesen podal žalobu na Tribunal du travail de Bruxelles, ktorou sa domáhal zaplatenia dodatočného odstupného a náhrady škody z dôvodu protiprávnej výpovede. V nasledujúcom

súdnom konaní, najmä v konaní o odvolaní na Cour du travail de Bruxelles, požadoval tiež sumu vo výške 19 874,74 eura ako náhradu škody za príspevky na sociálne zabezpečenie, ktoré boli podľa jeho názoru neoprávnené zaplatené v Belgicku.

12 Podľa článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71 štátni zamestnanci a osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov, podliehajú právnym predpisom členského štátu, ktorým podlieha verejná správa, ktorá ich zamestnáva. Podľa názoru M. Baesena, ktorý mal s Vlaamse Gemeenschap uzavretú zmluvu ako „zamestnanec" a nie ako „štátny úradník", sa však v jeho prípade uplatňujú všeobecné pravidlá nariadenia č. 1408/71. Z tohto dôvodu sa na neho vzťahuje švédsky systém sociálneho zabezpečenia, čo znamená, že nemal odvádzať príspevky na belgické sociálne zabezpečenie.

13 Cour du travail de Bruxelles v rámci konania o odvolaní rozhodol, že dotknuté sumy z pracovnej odmeny M. Baesena boli v Belgicku zrážané neoprávnene. Tento súd zastával názor, že na M. Baesena sa vzťahoval švédsky systém sociálneho zabezpečenia na základe článku 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71, ktorý stanovuje, že osoba zamestnaná na území jedného členského štátu podlieha právnym predpisom tohto štátu aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ju zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu.

14 Uvedený súd zastával názor, že vzťah medzi M. Baesenom a Vlaamse Gemeenschap bol založený zmluvou na dobu neurčitú, a M. Baesen bol teda zamestnancom nepožívajúcim výhody stability zamestnania, ktorá je charakteristická pre postavenie štátneho zamestnanca, a že na základe služobného poriadku platného pre zmluvných zamestnancov, mal funkčnú, a nie hierarchickú, právomoc, ako je to v prípade štátnych zamestnancov.

15 Na základe týchto úvah súd rozhodujúci o odvolaní zastával názor, že žalovaný sa nachádzal v postavení „zamestnanca" a nie osoby, „ktorá sa považuje za" štátneho

zamestnanca v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71, takže sa naňho vzťahoval systém sociálneho zabezpečenia štátu, kde vykonával svoje zamestnanie, teda Švédskeho kráľovstva, a z tohto dôvodu mu príspevky na sociálne zabezpečenie boli v Belgicku zrážané neoprávnene.

16 Vlaamse Gemeenschap podalo proti rozsudku Cour du travail de Bruxelles kasačný opravný prostriedok. V podstate tvrdilo, že tento súd vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia tým, že M. Baesena nepovažoval za osobu, ktorá sa považuje za štátneho zamestnanca, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71, a tým, že zastával názor, že podľa článku 13 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia sa uplatní švédsky systém sociálneho zabezpečenia.

17 Cour de cassation, na ktorý bol kasačný opravný prostriedok podaný, konštatoval, že z relevantných ustanovení belgických právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia vyplýva, že na zmluvných zamestnancov Vlaamse Gemeenschap sa sčasti vzťahuje systém sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov (pokiaľ ide o systém povinného poistenia pre prípad choroby a invalidity, systém starobných a pozostalostných dôchodkov a systém služieb úradov práce a poistenia v nezamestnanosti) a sčasti osobitný systém pre štátnych zamestnancov (pokiaľ ide o systém pracovných úrazov a chorôb z povolania, systém rodinných prídavkov a dovolenky na zotavenie).

18 Cour de cassation zastáva názor, že treba určiť, či pojem „štátni zamestnanci a osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov“, uvedený v článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71 odkazuje na obsah, ktorý sa mu dáva vo vnútroštátnom systéme sociálneho zabezpečenia, ku ktorému je dotknutá osoba pričlenená. Okrem to sa tento súd pýta, či sa osoba v postavení M. Baesena, ktorá v prípade určitých častí sociálneho zabezpečenia podlieha všeobecnému systému sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov, avšak v prípade iných častí sa na ňu vzťahuje osobitný systém pre

štátnych zamestnancov, musí ponímať ako osoba, ktorá sa považuje za štátneho zamestnanca, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71.

19 Za týchto okolností Cour de cassation rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto dve prejudiciálne otázky:

„1. Má sa pojem ‚štátni zamestnanci a osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov', v rámci uplatnenia článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71 vykladať na základe vnútroštátneho systému sociálneho zabezpečenia, ku ktorému je dotknutá osoba pričlenená?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, má sa dotknutá osoba, ktorá je zamestnaná na základe pracovnej zmluvy u zamestnávateľa verejného sektora a ktorá na základe vnútroštátneho systému uplatniteľného na určité časti sociálneho zabezpečenia v zmysle článku 4 ods. 1 nariadenia [č. 1408/71] podlieha všeobecnému systému sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov, zatiaľ čo pre časti sociálneho zabezpečenia uvedené v článku 4 ods. 1 písm. e) [tohto] nariadenia podlieha osobitnému systému pre štátnych zamestnancov, ponímať ako osoba, ktorá sa považuje za štátneho zamestnanca, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71?"

O prejudiciálnych otázkach

20 Keďže obe položené otázky sa týkajú určenia toho, ako treba chápať pojmy „štátni zamestnanci" a „osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov", v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71, musia sa preskúmať spoločne.

21 Svojimi otázkami sa vnútroštátny súd v podstate na jednej strane pýta, či to, čo treba chápať pod pojmami „štátni zamestnanci“ a „osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov“, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71, sa má určiť len na základe úpravy vnútroštátneho práva členského štátu, ktorému podlieha verejná správa, ktorá je ich zamestnávateľom, a na druhej strane, či teda osoba v postavení žalovaného vo veci samej, na ktorú sa v členskom štáte vzťahuje sčasti systém sociálneho zabezpečenia pre štátnych zamestnancov a sčasti systém sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov, môže v súlade s ustanoveniami článku 13 ods. 2 písm. d) tohto nariadenia podliehať len právnej úprave členského štátu, v ktorom sa nachádza verejná správa, ktorá ju zamestnáva.

22 Na úvod treba uviesť, že nariadenie č. 1408/71 vykonáva článok 42 ES, ktorý stanovuje koordináciu vnútroštátnych právnych úprav sociálneho zabezpečenia a nie ich harmonizáciu. Hmotnoprávne a procesné rozdiely medzi systémami sociálneho zabezpečenia jednotlivých členských štátov, a teda aj v právach osôb, ktoré v týchto členských štátoch pracujú, nie sú týmto ustanovením dotknuté (pozri najmä rozsudky z 15. januára 1986, Pinna, 41/84, Zb. s. 1, bod 20; z 30. januára 1997, de Jaeck, C-340/94, Zb. s. I-461, bod 18, a zo 16. júla 2009, von Chamier-Glisczinski, C-208/07, Zb. s. I-6095, bod 84).

23 Pokiaľ ide o osoby, ktoré sa môžu dovolávať ustanovení o koordinácii vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia zavedených týmto nariadením, toto nariadenie odkazuje na osoby, ktoré sú k týmto systémom pričlenené (rozsudok de Jaeck, už citovaný, bod 19).

24 Pokiaľ ide o pojmy „zamestnanci“ a „samostatne zárobkovo činné osoby“, uvedené v článku 1 písm. a) a v článku 2 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, Súdny dvor už navyše rozhodol, že tieto pojmy odkazujú na definície, ktoré im dávajú právne úpravy členských štátov v oblasti sociálneho zabezpečenia a ktoré sú nezávislé od povahy, ktorú má vykonávaná činnosť v zmysle pracovného práva (rozsudok de Jaeck, už citovaný, bod 19).

25 Logický a koherentný výklad osobnej pôsobnosti nariadenia č. 1408/71 a systému kolíznych noriem, ktorý toto nariadenie zavádza, naznačuje, že rovnaký typ argumentácie sa uplatňuje v súvislosti s výkladom pojmov „štátni zamestnanci“ a „osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov“, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) tohto nariadenia a že tieto pojmy sa chápu v tom zmysle, ktorý im dáva vnútroštátne právo pri uplatňovaní systému sociálneho zabezpečenia členských štátov. Takýto výklad je v súlade so všeobecným duchom nariadenia č. 1408/71, ktorým je koordinácia a nie harmonizácia.

26 Konkrétnejšie, pokiaľ ide o postavenie M. Baesena, na ktorého sa podľa zistení vykonaných vnútroštátnym súdom vzťahuje v prípade určitých častí sociálneho zabezpečenia všeobecný systém sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov, zatiaľ čo v prípade iných častí sa na neho vzťahuje osobitný systém pre štátnych zamestnancov, tento súd sa pýta, či takúto osobu možno ponímať ako osobu, ktorá sa považuje za štátneho zamestnanca, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71.

27 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že nariadenie č. 1408/71 sa podľa článku 2 ods. 3 vzťahuje na štátnych zamestnancov a osoby, ktoré sa v súlade s platnými právnymi predpismi za také považujú, keď sa na ne vzťahujú alebo sa vzťahovali právne predpisy členského štátu, v ktorom sa uplatňuje toto nariadenie.

28 Z toho vyplýva, že kvalifikácia osoby ako „štátny zamestnanec“ alebo „osoba, ktorá sa považuje za štátneho zamestnanca“, je ponechaná len na právnej úprave členského štátu, v ktorom sa nachádza verejná správa, ktorá ju zamestnáva, a že každému členskému štátu prislúcha určiť rozsah sociálnej ochrany, ktorú týmto kategóriám osôb chce poskytnúť.

29 Pokiaľ ide o uplatnenie nariadenia č. 1408/71 a konkrétnejšie jeho článku 2 ods. 3 a článku 13 ods. 2 písm. d), pod pojmami „štátni zamestnanci“ a „osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov“, treba chápať osoby, ktoré za také považuje právo členského štátu, na ktorého území sa nachádza verejná správa, ktorá dotknutú osobu zamestnáva.

30 Z toho vyplýva, že osoba v postavení M. Baesena nie je vylúčená z pôsobnosti článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71 len z toho dôvodu, že sa na ňu vzťahuje len časť systému sociálneho zabezpečenia pre štátnych zamestnancov v členskom štáte, na ktorého území sa nachádza verejné správa, ktorá ju zamestnáva.

31 Vzhľadom na predchádzajúce treba na položené otázky odpovedať tak, že to, čo treba chápať pod pojmami „štátni zamestnanci“ a „osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov“, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia č. 1408/71, je určené len úpravou vnútroštátneho práva členského štátu, v ktorom sa nachádza verejná správa, ktorá je ich zamestnávateľom, a že teda osoba v postavení žalovaného vo veci samej, na ktorú sa v členskom štáte vzťahuje sčasti systém sociálneho zabezpečenia pre štátnych zamestnancov a sčasti systém sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov, môže v súlade s ustanoveniami článku 13 ods. 2 písm. d) tohto nariadenia podliehať len právnej úprave členského štátu, v ktorom sa nachádza verejná správa, ktorá ju zamestnáva.

O trovách

32 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

To, čo treba chápať pod pojmami „štátni zamestnanci“ a „osoby, ktoré sa považujú za štátnych zamestnancov“, v zmysle článku 13 ods. 2 písm. d) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 1390/81 z 12. mája 1981, je určené len úpravou vnútroštátneho práva členského štátu, v ktorom sa nachádza verejná správa, ktorá je ich zamestnávateľom, a že teda osoba v postavení žalovaného vo veci samej, na ktorú sa v členskom štáte vzťahuje sčasti systém sociálneho zabezpečenia pre štátnych zamestnancov a sčasti systém sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov, môže v súlade s ustanoveniami článku 13 ods. 2 písm. d) tohto nariadenia podliehať len právnej úprave členského štátu, v ktorom sa nachádza verejná správa, ktorá ju zamestnáva.

Podpisy